

РОЗДІЛ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 347. 961 (477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.1.34>

ОСОЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ МІЖ ПРИВАТНИМ НОТАРІУСОМ ТА ПОМІЧНИКОМ ПРИВАТНОГО НОТАРІУСА

Денисяк Н.М.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного та господарського права та процесу

Факультету права та економіки

Міжнародного гуманітарного університету

ORCID: orcid.org/0000-0002-2013-8889

denisyak.natali@gmail.com

Денисяк Н.М. Особливості правового регулювання укладання трудового договору між приватним нотаріусом та помічником приватного нотаріуса.

Правовою основою діяльності нотаріату є Конституція України, яка гарантує кожному громадянину право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки й перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. У свою чергу, законодавство про працю регулює трудові відносини працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності й галузевої приналежності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами, до яких відносяться й приватні нотаріуси [1]. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про нотаріат», нотаріат в Україні – це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності [2].

Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на нотаріусів – це уповноважені державою фізичні особи, які працюють у державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (державні нотаріуси) або займаються незалежною професійною нотаріальною діяльністю, а саме приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси)

Приватний нотаріус – це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності. Тобто приватним нотаріусом вважається особа, яка є громадянином України та отримала свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю, працює у приватній нотаріальній конторі та займається приватною нотаріальною практикою.

В сьогоденнішніх реаліях нотаріусу досить складно встигати все робити самому. Мало того, що законодавство України має властивість досить швидко змінюватися, так ще й маса повноважень, якими законодавець щедро наділяє нотаріуса, не дозволяє розслабитися. Ось і виходить, що здійснювати свою діяльність без помічника стає практично неможливим. Добір кандидатур і прийняття на роботу помічника приватного нотаріуса є виключним правом нотаріуса. З помічником нотаріуса укладається трудовий договір.

Ключові слова: закон, особа, законодавство, нотаріус, кандидатура, нотаріальні дії, трудові відносини, приватний нотаріус, трудовий договір, помічник приватного нотаріуса.

Denysiak N.M., Stability of the legal regulation of concluding an employment contract between a private notary and a private notary's assistant.

The legal basis of the activity of the notary is the Constitution of Ukraine, which guarantees every citizen the right to work, which includes the opportunity to earn a living by work that he freely chooses or freely agrees to. The state creates conditions for the full exercise of the right to work by citizens, guarantees equal opportunities in choosing a profession and type of work, implements programs of vocational training, training and retraining of personnel in accordance with public needs. In turn, the labor legislation regulates the labor relations of employees of all enterprises, institutions, organizations, regardless of the form of ownership, type of activity and industry affiliation, as well as persons who work under an employment contract with natural persons, including private notaries.

According to Art. 1 of the Law of Ukraine «On Notaries», a notary in Ukraine is a system of bodies and officials entrusted with the duty to certify rights, as well as facts of legal significance, and to perform other notarial actions provided for by this Law, with the aim of providing them of legal certainty.

The performance of notarial acts in Ukraine is entrusted to notaries - these are natural persons authorized by the state who work in state notary offices, state notarial archives (state notaries) or engage in independent professional notarial activity, namely private notarial activity (private notaries).

A private notary is a natural person authorized by the state, who carries out independent professional notarial activity, in particular, certifies rights, as well as facts of legal significance, and performs other notarial actions provided for by law, with the aim of giving them legal credibility. That is, a private notary is a person who is a citizen of Ukraine and has received a certificate of the right to engage in notarial activity, works in a private notary office and engages in private notarial practice.

In today's realities, it is quite difficult for a notary public to have time to do everything himself. Not only that the legislation of Ukraine has the property of changing quite quickly, but also the mass of powers with which the legislator generously grants the notary does not allow relaxation. So it turns out that it becomes practically impossible to carry out one's activities without an assistant. The selection of candidates and the hiring of a private notary's assistant is the exclusive right of the notary. An employment contract is concluded with the notary's assistant.

Keywords: law, person, legislation, notary, candidacy, notarial acts, labor relations, private notary, employment contract, private notary's assistant.

Постановка проблеми. Ступінь розвитку нотаріальної діяльності є важливим показником як рівня правової системи країни, так і суспільної свободи. Виникненню нотаріату як складової правової культури передують насамперед необхідність легалізації різних юридично значущих подій (фактів). Без нотаріуса практично не може обійтися будь-яка держава, фізична чи юридична особа, адже він є з'єднувальною ланкою між громадянами щодо їх ставлення до цивільних прав та обов'язків.

Стан опрацювання. Питання нотаріату та нотаріальної діяльності, а також повноваження нотаріусів, як суб'єктів нотаріальних правовідносин, розглядали та вивчали, такі вчені-цивілісти як С. Фурса, Є. Фурса, Є. Харитонов, В. Баранкова, Ю. Орзіх, С. Пасічник, Ю. Ільїна, В. Комаров, Л. Шевчук (Ясінська) та інші.

Мета статті. Проаналізувати основні вимоги до особи, яка може бути прийнята в якості помічника приватного нотаріуса. Дослідити трудовий договір в сфері нотаріальної діяльності, а саме, в правових відносинах приватного нотаріуса та помічника нотаріуса.

Виклад основного матеріалу. Нотаріус має право здійснювати свою діяльність самостійно, а також залучати працю найманих працівників, які виконують технічну роботу, необхідну для належної організації роботи нотаріальної контори.

Приватний нотаріус може мати лише одного помічника. А загальна кількість працівників відповідно до п.п. 14.1.226 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України не може бути більше чотирьох осіб [4]. Статтею 13 Закону України «Про нотаріат» окремо визначено вимоги до особи, яка може бути прийнята в якості помічника приватного нотаріуса. Помічником може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, але не нижче першого рівня (бакалавр), володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як три роки. Не може бути помічником нотаріуса особа, яка має судимість, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду [2].

На нашу думку, кожен нотаріус погодиться, що має особливу любов до документів, а саме особливе ставлення до «паперової роботи», для них це не просто папери, це фрагменти людських дол, наповнені їх досвідом та сподіваннями. Тому на роль свого помічника, нотаріус шукає людину, яка

може та бажає наполегливо працювати з документами, не має якоїсь неприязні до них, до порядку. Не всім така діяльність до душі, не кожному підходить за складом характеру [6, с. 80].

Звичайно, враховуючи відповідальність і серйозність роботи, перша вимога – освіченість. І це не стільки наявність відповідної освіти (диплому), скільки грамотність, інтелігентність, широкий світогляд, прагнення вчитись новому та самовдосконалюватись. По-друге – енергетична сумісність. З помічником, як зі справжнім другом, має бути комфортно [10, с. 45].

Не менш важливими якостями є порядність і професійна гідність. Нотаріус і його команда, по суті, це одне ціле. Нотаріус повністю відповідає за дії своєї команди, що є обличчям нотаріальної контори. Тому не лише нотаріус має зберігати професійну таємницю, скрізь і завжди берегти чистоту високого звання нотаріуса, а і його помічник, який повинен усвідомлювати, що він є не лише виконавцем, а й спеціалістом високого гатунку, якому довірено працювати з надважливими речами – правом власності, майновими правами, персональною інформацією [11, с. 805]. Також помічник нотаріуса має бути кмітливим, швидко мислити, важливо, щоб помічник розумів, про що говорить нотаріус, щоб якісно готував тексти документів і не доводилось нотаріусу декілька разів перечитувати та вносити правки. Помічник приватного нотаріуса не може займатися підприємницькою, адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або службі в органах місцевого самоврядування, у штаті інших юридичних осіб, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової і творчої діяльності [12, с. 10].

За дорученням приватного нотаріуса помічник бере участь у прийомі фізичних осіб та представників юридичних осіб, ведення запису на прийом до нотаріуса, вчинення технічних дій з підготовки нотаріального провадження: перевірка, ксерокопіювання, витребування необхідних для вчинення нотаріального провадження документів, складанні та роздрукуванні проектів нотаріальних актів, формуванні нотаріальної справи, описі документів, внесення записів вчинюваних нотаріальних дій до реєстрів, фіксує заявки на виклики нотаріуса на вчинення нотаріальної дії поза його робочим місцем, ведення діловодства та робота з архівом, складання статистичних звітів. Повноваження помічника приватного нотаріуса мають відношення до вчинюваної нотаріальної дії, але його правовий статус, процесуальні права й обов'язки свідчать про те, що він є допоміжним персоналом нотаріуса, але саме нотаріальне провадження має вчиняти нотаріус. Тобто помічник не має права підписувати нотаріальні документи та використовувати печатку нотаріуса. Помічник приватного нотаріуса зобов'язаний виконувати свої професійні обов'язки відповідно до законодавства та трудового договору, укладеного з нотаріусом, дотримуватися нотаріальної таємниці, дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса, постійно підвищувати свій професійний рівень [8, с. 469]. Таким чином, якщо приватному нотаріусу необхідно, щоб фізична особа постійно виконувала одну і ту саму роботу з підпорядкуванням внутрішньому трудовому розпорядкові, то з нею необхідно укласти саме трудовий договір.

Прийняття на роботу працівників приватного нотаріуса здійснюється за трудовим договором та з повідомленням податківців про прийняття працівника на роботу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015. № 413 «Про порядок повідомлення Державній фіскальній службі та її територіальним органам про прийняття працівника на роботу» [5]. Статтею 21 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП), встановлено, що трудовий договір – це угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін [3]. Укладення трудового договору оформлюється наказом приватного нотаріуса. Підписаний приватним нотаріусом наказ обов'язково доводиться до відома працівника під розписку із зазначенням дати ознайомлення. При прийнятті на роботу підставою є заява працівника, в нашому випадку – трудовий договір. При укладенні трудового договору зазначаються:

1. Дані роботодавця, приватного нотаріуса, а саме : прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, посада (приватний нотаріус), нотаріальний округ, реєстраційний номер облікової картки платника податків, місце проживання, серія, номер паспорта та яким органом і коли він виданий. Доцільно вказувати дані Свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю та дані Реєстраційного посвідчення.

2. Дані громадянина, який бажає стати працівником, а саме помічником у приватного нотаріуса, зобов'язаний надати паспорт або інший документ, що посвідчує особу, трудову книжку (якщо раніше був працевлаштований за трудовим договором і має трудову книжку), довідку відповідної державної податкової служби про реєстраційний номер облікової картки платника податків, а також документ про освіту (спеціальність, кваліфікацію) та інші документи [7, с. 281].

Відповідно до ст. 24 КЗпП України трудовий договір укладається, як правило, в письмовій формі. Додержання письмової форми є обов'язковим при укладенні трудового договору з фізичною особою (приватним нотаріусом). Форма трудового договору затверджена наказом Міністерства праці і соціальної політики України від 08.06.2001 №260 «Про затвердження форми трудового договору між працівником і фізичною особою, яка використовує найману працю, та Порядку реєстрації трудового договору між працівником і фізичною особою». До трудового договору приватного нотаріуса включаються окремі умови пов'язані з особливостями діяльності нотаріуса, зокрема щодо необхідності збереження працівником приватного нотаріуса таємниці вчинення нотаріальних дій. Статтю 24-1 КЗпП, яка зобов'язувала реєструвати трудовий договір у державній службі зайнятості, виключено Законом від 28.12.2014 № 77-VIII [3].

На підставі укладеного трудового договору та наказу про прийняття на роботу приватним нотаріусом формується особова справа працівника. Особова справа працівника – це сукупність документів, які містять в собі біографічні дані працівника, відомості щодо його освіти, роботи до прийняття до нотаріуса, відомості про військову службу, сімейний стан, місце проживання, відомості про державні нагороди (відзнаки), накладення і зняття стягнень, а також інші документи, зокрема накази, характеристики тощо. Особові справи формуються впродовж усього часу роботи певної особи у приватного нотаріуса. В разі повторного прийняття працівника на нього заводять нову особову справу [9, с. 114].

Висновки. Нотаріат – це правовий інститут, носії якого – нотаріуси – уповноважені державою здійснювати та посвідчувати юридичні акти, надаючи їм публічної сили. Саме тому історія нотаріату збігається з історією доказів, коли письмові докази замінили усні. Нотаріальна діяльність завжди виконувала важливу роль у суспільному житті країн, адже нею забезпечувалася приватна власність на майно, зокрема нерухоме. Від якості нотаріальної діяльності залежить нормальне функціонування цивільного обороту держави, ефективність охорони і захисту майнових прав та законних інтересів громадян й інших суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII / Верховної Ради України. 1993. № 39. Ст. 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 8474-10 від 27.02.85; Законами № 3694-12 від 15.12.93, № 5462-VI від 16.10.2012.
4. Податковий Кодекс України: Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Про порядок повідомлення Державній фіскальній службі та її територіальним органам про прийняття працівника на роботу: постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015. № 413.
6. Долинська М.С. Особливості реалізації нотаріальної діяльності в незалежній Україні. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2015. Вип. 3. С. 75–84.
7. Дріжчана С.В. Удосконалення правового регулювання контракту як виду трудового договору. Правова держава: щорічник наук. праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Вип. 11. К.: Юрид. книга, 2000. С. 271–285.
8. Коротюк О.В. Науково-практичний коментар Закону України «Про нотаріат». Х.: Право, 2012. 648 с.
9. Поклонська О.Ю. Перспективи електронної форми трудового договору на території України. Актуальні проблеми реформування законодавства про працю та у сфері соціального захисту: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару; за заг. ред. Долинської М.С. Львів. 2020. 219 с.

10. Радзієвська Л.Е., Пасічник С.Г. Нотаріат в Україні: навч. посіб. / за ред. Л.К. Радзієвської. К.: Юрінком Інтер, 2000. 483 с.
11. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Нотаріат в Україні. Теорія і практика: навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти. К.: А.С.К., 2001. 976 с.
12. Черниш В., Нелін О. До питання про реформування органів нотаріату в Україні. Юридична Україна. 2012. № 9. С. 10–14.